

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7109>

Number: 58 , p. 101-114, Summer II 2017

Yayın Süreci / Publication Process

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date - Yayınlanma Tarihi / The Published Date

03.06.2017

30.08.2017

**YAZMA ÖZ YETERLİK ÖLÇEĞİNİN
PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİ***
*PSYCHOMETRIC FEATURES OF THE WRITING
SELF-EFFICACY SCALE*

Prof. Dr. Firdevs Güneş

Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi

Yrd. Doç. Dr. Yasemin Kuşdemir

Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü

Arş. Gör. Dr. Pınar Bulut

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü

Öz

Bu araştırmanın amacı, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin yazma öz yeterlik inançlarını ölçmeye yönelik olarak öğrencilerin gelişim seviyelerine uygun, geçerli ve güvenilir ölçüm yapan bir ölçme aracının geliştirilmesidir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2015-2016 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Ankara'nın Mamak, Çankaya, Etimesgut ve Gölbaşı ilçelerindeki ilkokullarda öğrenim gören toplam 358 ilkokul dördüncü sınıf öğrencisi (Kız: n= 194; Erkek: n=164) oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen verilerin analiz edilmesinde bilgisayar destekli istatistik programlarından faydalanılmıştır. Elde edilen veriler rastgele ikiye bölünmüş, ilk yarı üzerinde açımlayıcı ve diğer yarı üzerinde doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda 9 madde ölçme aracından çıkarılmıştır. Geriye kalan 10 maddelik ölçme aracının açımlayıcı faktör analizi sonucunda toplam varyansın % 52.8'ini açıklayan ve 3 faktörden oluşan bir yapıya sahip olduğu anlaşılmıştır. Analizin sonucunda öz yeterlik maddelerinin, özdeğeri 1'den büyük olan 3 faktör altında toplandığını görülmüştür. Ölçeğin tamamına ilişkin Cronbach Alfa değeri .69 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analizler ve elde edilen sonuçlar ışığında ortaya çıkan Yazma Öz Yeterlik Ölçeği'nin ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin yazma öz yeterliklerini geçerli ve güvenilir olarak ölçtüğünü söylemek mümkündür. Ölçeğin eğitim ve öğretim sürecinde yazma becerisinin geliştirilmesiyle ilgili yapılabilecek çalışmalarda da kullanılabilmesine inanılmaktadır. Gelecekte yapılacak araştırmalarda ölçeğin, farklı sosyo-ekonomik düzeylerde da-

*Bu çalışma 11-14 Mayıs 2016 tarihlerinde Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi tarafından düzenlenen 15. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

ha fazla ilkökul öğrencisinin katıldığı farklı çalışma gruplarıyla yapılması önerilmektedir. Buna ek olarak ilkökul öğrencilerinin yazma öz yeterliklerinin diğer psikolojik etkenler ve dil becerileriyle olan ilişkisini ortaya çıkarmak amacıyla yeni araştırmalar tasarlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Öz Yeterlik, Yazma Öz Yeterlik, Yazma, İlkokul, 4. Sınıf

Abstract

The purpose of the current study is to develop a reliable and valid scale suitable for the development level of the students to evaluate elementary school fourth grade students' writing self-efficacy. The study group of the current research is 348 elementary school fourth grade students (Female: n=194; Male n=164) attending elementary schools in Mamak, Çankaya, Etimesgut and Gölbaşı provinces of Ankara in the fall term of the 2015-2016 school year. In the analysis of the collected data, computer-assisted statistics programs were used. The collected data were randomly divided into two and on the one half, exploratory factor analysis and on the other, confirmatory factor analysis were conducted. As a result of the exploratory factor analysis, nine items were excluded from the scale. The exploratory factor analysis conducted on the remaining 10 items revealed that the scale is made up of three factors explaining 52.8% of the total variance. As a result of the analysis, it was seen that self-efficacy items having an eigenvalue higher than 1 are subsumed under three factors. The Cronbach Alpha value for the whole scale was found to be .69. In light of the results of the analyses conducted, it can be argued that the self-efficacy scale developed in the current study can reliably and validly measure the writing self-efficacy of elementary school fourth grade students. The scale is believed to be used in the development of activities to improve students' writing skills during the educational and instructional process. In the future studies, the scale can be used with larger number of students from different socio-economic levels and grade levels. In addition to this, new research can be designed to elicit the relationships between elementary school students' writing self-efficacy and other psychological elements and language skills.

Keywords: Self Efficacy, Writing Self Efficacy, Writing, Primary School, 4th Grade

GİRİŞ

Yazma, zihindeki düşüncenin ifade edilmesine imkân sağlayan temel bir dil becerisidir. Bu beceri, birikim, girişimcilik, karar verme, uygulama gerektirir ve tecrübeyle gelişir. Yazma ile ilgili çeşitli tanım ve tasnifler yapılmıştır. Yazma; duyguların, bilgilerin, tecrübelerin anlatıldığı temel bir dil becerisidir. Yazma, sadece fiziksel veya mekanik değil aynı zamanda bilişsel süreçlerin eş zamanlı kullanıldığı bir beceridir. Hem yetişkinler hem de çocuklar için en karmaşık okur-yazar etkinliklerinden biri (Troia & Graham, 2003: 75) olan yazma becerisini yalnızca göz, el, kol ve kasların eş zamanlı çalışarak, harf ve hecelerin bir araya getirilip kâğıda ya da ekrana sıralanması olarak algılamak gerekir. Yazma, esas olarak zihinsel bir etkinliktir.

“Yazma, düşünceleri inceleme, karşılaştırma, sorgulama işlemlerine yardım etmekte ve düşünceler hakkında düşünmenin kapısını açmaktadır” (Güneş, 2013: 160). Dinleme, konuşma ve okumadan sonra okul çağlarında gelişmeye başlayan yazma becerisi, belli kuralları olan, yaşantı zenginliği ve sosyal beceri de gerektiren özel bir beceridir.

Bireyi, yazmaya yönelten sebepler arasında merak, duygu ve düşünceleri ifade etme isteği, diğer insanlarla ve kurumlarla iletişim kurma ya da meslekî zorunluluklardan doğan sosyal sebepler sıralanabilir. Yönlendirici sebep ne olursa olsun yazı yazabilmek için bireyin istekli olması ve yazma konusunda kendini yetkin görmesi beklenmektedir. Tutum, istek, güven, kaygı, alışkanlık, motivasyon gibi birçok unsur yazı yazmayı

etkilemektedir. Yazma üzerinde etkili olan önemli faktörlerden biri de kişinin yazma konusunda kendini yetkin görmesini ifade eden öz yeterlik inancıdır.

Öz Yeterlik

Öz yeterlik, Albert Bandura tarafından geliştirilen Sosyal Öğrenme Kuramı'nın kilit kavramıdır. Sosyal Öğrenme Kuramı, insanların nasıl öğrendiğini anlamaya ve açıklamaya çalışan bir kuramdır. Buna göre insanlar, diğer insanları gözlemleyerek ve onların tecrübelerini kendi zihinsel süreçlerinden geçirip bazı sonuçlar çıkararak öğrenmektedirler (Bandura, 1977). Sosyal öğrenme kuramının temel bir unsuru olan öz yeterlik, öğrenme-öğretme konusunda da önemli olan (Hoy, 2015), bir iş veya becerideki yetkinliği ifade eden bir kavramdır. Özdemir ve Erdoğan'a (2017: 315) göre, öz yeterlik; yeterlik kavramını bireyin kendi benliğine indirgemesidir. Aynı zamanda kişinin bir duruma hâkim olduğu ve lehte sonuçlara varacağına ilişkin inancı (Santrock, 2011: 650) da öz yeterliği ifade etmektedir. Öz yeterlik, kişinin eylem yapma kabiliyetlerinin algılanması anlamına gelmektedir ki eylemin sonucuyla ilgili beklentiler, bu eylemlerin beklenen sonuçlarına ilişkin inançları da içermektedir. Öğrenciler, olumlu sonuçların belirli eylemlerden kaynaklanacağına veya bu eylemleri yapamayacağına inanıyor olabilirler (Schunk, 2012: 146). Bu durum yapılacak etkinlik için düşük çaba, isteksizlik ve güvensizlik oluşturarak başarısızlığa sebep olabilmektedir. Zimmerman (1995) öz-yeterlik inancının ön plana çıkan bazı özelliklerini şöyle açıklamaktadır:

(1) *Öz yeterlik, bireyin fiziksel özellikleri veya psikolojik özellikleri gibi kişisel niteliklerinden ziyade, faaliyetleri yerine getirme yeteneklerinin değerlendirilmesini içermektedir. Öğrenciler, kendilerini veya genel olarak nasıl bir insan olduklarını değil; yapılacak işle ilgili yetenekleri hakkında, verilen görevi yerine getirebilme hususunda değerlendirme yaparlar.*

(2) *Etkinlik inançları tek bir eğilime yöne-*

lik değil, çok boyutlu olarak, farklı işlev alanlarına bağlıdır. Örneğin, resim yapabilme inancı ile özet yazabilme inancı birbirinden farklı olabilir.

(3) *Herhangi bir eylemi yapabileceğine olan inanç, becerilerin uygulanmasını kolaylaştırabileceği gibi zayıflatabilir de. Çünkü işin içeriği de önemlidir.*

Yeterlik inançları, insanın yeterliliğine yol açan davranışın düzenlenmesinde kilit faktördür (Pintrich, 1999; Pintrich & De Groot, 1990). İnsanın yaşamıyla ilgili değişiklik yapabileceği, ilerleme sağlayabileceğine olan inancı, yaşarken karşılaşılan problemleri çözme konusunda etkilidir (Burger, 2006: 546). Aliyev (2015: 424) kendini yetkin görmeyi, bireyin gelecekte karşılaşılabileceği güç durumların üstesinden gelmede ne derecede başarılı olabileceğine ilişkin kendi hakkındaki yargısı olarak açıklamaktadır. Bu yargı, yapılacak işin içeriği, etkisi veya işlevi ile ilgili değil, kişinin yapacağı işi yerine getirebilme veya ortaya çıkan durumla baş edebilmeye ilişkin inancını anlatmaktadır. Herhangi bir konu veya bir durumda kendini yetkin-yapabilir görme ve buna inanma kişinin, yapılacak eylem veya işe yönelik olarak "başarabilirim, yapabilirim, uygulayabilirim, gerçekleştirebilirim, üstesinden gelebilirim, yerine getirebilirim ve tamamlayabilirim" gibi göreve göre çeşitlilik gösterebilmektedir. Bireylerin nasıl hissettiklerini, düşündüklerini, kendilerini nasıl motive ettiklerini ve nasıl davrandıklarını belirleyen (Akkoyunlu vd. 2005:1) öz yeterlik inancı ve algısı insanın kendi etkinlikleri sırasında kendi güçlerine olan inancı, yapılacak iş ve durumla uğraşıp uğraşmayacağını etkilemektedir (Akar, 2008: 186). Bozgeyikli (2005: 12), kendini yetkin görmenin; bireyin davranış oluştururken yaptığı seçimleri, bir iş için harcanan çabasını ve engeller karşısında oluşan ısrarının süresini belirlediğini, bu durumun kişinin stres ve kaygı gibi duygusal tepkilerini etkilediğini belirtmektedir. Başarılı olmak için beceri ve yeteneğe ek olarak öz güven, gayret,

motivasyon, girişim ve istek gerekmektedir. İnsanların kendilerini yeterli hissettikleri, başarabileceklerine inandıkları işlerde girişimde buldukları; zorlanacaklarını düşündükleri, kendilerini yetersiz hissettikleri işlerden kaçındıkları bir gerçektir. Bu süreçte gayret ve eylemlerde etkin olan unsur öz yeterlik inancıdır. "Olumlu yeterlik inancına sahip insanların güçlükler karşısında daha güçlü, ısrarcı oldukları gözlenmekte ve öz yeterlik inancı arttıkça dayanıklılık ve azim artmaktadır" (Kurbanoglu, 2004: 139).

Yazma Öz Yeterliği

Yazma diğer dil becerileri ile kıyaslandığında özellikle öğrencilerin çok istekli olmadıkları ve zorlandıkları bir alandır. Tok & Ünlü (2014: 75), "yazma sürecinin zor olarak algılanması ve buna bağlı olarak yazma korkusu sebebiyle ve yazmanın zaman kaybı olarak nitelendirilmesiyle öğrenciler yazma sürecinde çok da istekli değillerdir" ifadesiyle öğrencilerin yazma işinden uzak durmalarının sebeplerinden bazılarını anlatmaktadır.

Yazma becerisi, öz yeterlik kavramından etkilenmekte (Özonat, 2015: 208), bireysel farklılıklar ve isteklere göre de gelişmektedir. Okuma becerisi ve düşünme araçlarıyla beslenen yazmada, duyuşsal unsurlar sürece dâhil olunca yalnızca seslerin harflere dönüşmesi değil, fikirlerin dilde somutlaştığı bir ürün ortaya çıkmaktadır.

İnsanın yazma uğraşına zaman ayırması, yazmayı istemesi ve yazabileceği konusunda kendine inanması gerekmektedir. Bandura'ya göre bir çocuğun kendi yazma becerisi hakkındaki algısı, onun yazma gelişimiyle ilgili önemli bir öngörü sunmaktadır. Özellikle yazmaya ilişkin olumlu öz yeterlik algısı kişinin tüm zorluklara rağmen yazmaya devam etme, sabretme ve amaca ulaşmak için yüksek düzeyde çaba göstermeye istekli olması anlamına gelmektedir (Jalaluddin vd. 2015). "Yazma öz yeterliği yüksek olan öğrenciler yazma etkinliklerini sürekli gerçekleştirmekte, hata yaptıklarında vazgeçmeden sürekli yazmaya devam etmekte yani yazmada sebat göstermektedirler" (Demir, 2011: 3).

Yazı yazmaya en çok itiraz eden öğrencilerin ise yazma etkinlik ve uygulamalarına en az zaman ayrılan sınıflardan oldukları ve yazma işinde de başarısız oldukları (Troia & Graham, 2003) anlaşılmaktadır.

Yazma öz yeterliğinin belirlenmesi, bir çocuğun zorlanma, başaramama ve uygulamama gibi sorunlarını nasıl algıladığını anlama imkânı doğurmaktadır. Böylelikle, yazı yazmayla ilgili zorlukların aşılmasında çocuğa nasıl destek sağlanabileceği konusu program ve etkinliklere de yansıtılabilecektir. Bu noktada yazma eğitimi veren ve etkinlik tasarlayıcısı olan öğretmenin pozisyonu da netleşmektedir. Wachholz & Etheridge (1996) tarafından yazma öz yeterliği üzerine yapılan araştırma sonucunda öğrencilerin olumsuz yazma öz yeterlik inançlarını değiştirmek için öğretmenlere bazı tavsiyelerde bulunmaktadır. Bu noktada öğretmenler öğrencilerine başarabilecekleri yazma hedefleri belirlemeli ve öğrencilerin yazarlık gelişiminde olumlu sınıf ortamı oluşturmalarıdır. Bu nedenle öğretmenlere öğrencilerin hem yazma öz yeterliklerini belirlemeleri ve sonucu değerlendirmeleri hem de öğrencilerin öz yeterlik inançlarını geliştirecek çalışmalar yapmaları önerilmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin yazma öz yeterlik inançlarını belirlemeye yönelik olarak öğrencilerin gelişim seviyelerine uygun, geçerli ve güvenilir ölçüm yapan bir ölçme aracının geliştirilmesidir.

Alanyazın incelendiğinde, farklı grupların (öğretmenler, ortaokul, lise veya üniversite öğrencileri) yazma becerisine yönelik olarak motivasyon, kaygı, eğilim, tutum, öz yeterlik / yetkinlik ve öz güven gibi psikolojik bir takım süreçlerin değerlendirilebilmesi için ölçme araçlarının geliştirildiği veya Türkçeye uyarlandığı anlaşılmaktadır. Söz konusu çalışmalarda özellikle yazı yazma becerisine ilişkin öz yeterlik inancının belirlenmesi için geliştirilen ölçme araçları dikkat çekmektedir. Örneğin, Demir (2014) "Yazma Öz Yeterlik

Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması”nda ortaokul sekizinci sınıf öğrencilerinin; Şengül (2013) “Ortaokul Öğrencilerine Yönelik Yazma Öz Yeterlikleri Ölçeği Geliştirme Çalışması”nda ortaokul öğrencilerinin; Büyükkiz (2012) “Türkçeyi İkinci Dil Olarak Öğrenen Yabancılar İçin Yazma Becerisi Öz Yeterlilik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması”nda Türkiye’deki üniversitelerde öğrenim gören yabancı öğrencilerin yazma öz yeterliklerini ölçmek için ölçek geliştirmişler veya Türkçeye uyarlamışlardır. Özellikle ilkokul Türkçe öğretim programındaki yazma kazanımlarını dikkate alan ve ilkokula devam eden öğrencilerin yazma öz yeterliklerini kapsayan öz yeterlik ölçeği olmadığı anlaşılmaktadır. Bu sonuçtan yola çıkarak ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerine yönelik hazırlanan Yazma Öz Yeterlik Ölçeği’nin (YÖYÖ) psikometrik özelliklerinin belirlenebilmesi için çalışmalar yapılmıştır. Geliştirilen bu ölçekten elde edilen bilgilerin ilkokul öğrencilerinin yazmaya yönelik öz yeterlik düzeylerini tespit etmede ve ortaya çıkacak sonuçlar ışığında öğretmenlerin öğretim etkinliklerini planlama ve öğrencide öz yeterliği artırmada uygulayacakları adımlar ile ilgili yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Bu araştırma bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. Yazma Öz Yeterlik Ölçeği’nin (YÖYÖ) geliştirilmesinde izlenen süreçler, çalışma grubu ve veri analizine ilişkin bilgiler şunlardır:

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2015-2016 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Ankara’nın Mamak, Çankaya, Etimesgut ve Gölbaşı ilçelerindeki ilkokullarda öğrenim gören toplam 358 ilkokul dördüncü sınıf öğrencisi (Kız: n= 194, %54; Erkek: n=164, %46) oluşturmaktadır.

Araştırmanın yapıldığı okullarda okul

yönetimi ve sınıf öğretmenleri araştırmanın konusu hakkında bilgilendirilmiştir. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan sınıf öğretmenlerinin sınıflarındaki öğrencilere yapılacak uygulamanın herhangi bir sınav veya başarıyı ölçen bir etkinlik olmadığı, verecekleri cevapların kendilerini değerlendirmek için kullanılmayacağı açıklanmıştır. Öğrencilere formu nasıl cevaplayacakları örnek bir madde üzerinden gösterilmiştir.

Ölçek Geliştirme Süreci

Yazma Öz Yeterlik Ölçeği’ni (YÖYÖ) geliştirme sürecinde öncelikle alanyazın taraması yapılmış; hem öz yeterlik hem de yazma becerisiyle ilgili ölçekler ve araştırmalar incelenmiştir. Ayrıca İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı da incelenerek öğrencilerin dördüncü sınıf düzeyinde yazma öğrenme alanı için hangi kazanımlara ulaşmasının beklendiği de göz önüne alınmıştır. Bu doğrultuda ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin yazı yazmaya yönelik öz yeterlik durumlarını ifade ettiği düşünülen 24 maddelik bir havuz oluşturulmuştur. Bu maddelerin yazma öz yeterlik durumunu temsil etme durumları ile dil ve anlatım yönünden uygunluklarını değerlendirmek amacıyla 9 (1 Profesör, 4 Doçent, 3 Yardımcı Doçent, 1 Türkçe Öğretmeni) uzmandan görüş alınmıştır. Veneziano & Hooper (1997; Akt.: Yurdugül, 2005) tarafından geliştirilen kapsam geçerlik oranları (KGO) dikkate alınarak uzman görüşleri değerlendirilmiştir. 9 uzman için KGO’ların minimum değeri 0.75 olmalıdır. KGO uzman görüşleri doğrultusunda kapsam geçerlik oranı 0.75’ten küçük olan 5 madde taslak ölçekten çıkarılmıştır.

Ölçekte bulunan maddeler, *Bana Uygun* (3), *Bana Biraz Uygun* (2), *Bana Uygun Değil* (1) biçiminde puanlanmıştır. Öğrencilerin yaş grubu dikkate alınarak ölçek maddelerinin karşısındaki değerlendirme ölçütlerine uygun yüz ifadeleri çizdirilerek resim olarak eklenmiştir (Ek 1). Toplam 19 maddeden oluşan taslak ölçek, araştırmacılar tarafından

gönüllülük ilkesi dikkate alınarak dört farklı ilkokulun dördüncü sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Bu süreçte bir öğrencinin ölçme aracını cevaplama süresi ortalama 20 dakika olmuştur. Uygulama sonunda toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin analiz edilmesinde bilgisayar destekli istatistik programlarından faydalanılmıştır. 358 ilkokul dördüncü sınıf öğrencisinden elde edilen veriler rastgele ikiye bölünmüş ve ilk yarı üzerinde *Açımlayıcı Faktör Analizi* (AFA) ve diğer yarı üzerinde ise *Doğrulamalı Faktör Analizi* (DFA) yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda 9 madde ölçme aracından çıkarılmıştır. Bu maddeler öz değerlerinin 1'den düşük olması sebebiyle değil, ölçüğe ilişkin açıklanan varyans oranını artırmak için çıkarılmıştır. Çünkü açıklanan varyans ne

kadar yüksekse, ölçek o kadar iyi ölçüm yapmaktadır. Bu noktada özellikle açıklanan varyansın en azından %50'ye ulaşması hedeflenmiştir. Maddelerin çıkarılması sonucunda geriye kalan 10 maddelik ölçme aracının AFA sonucunda toplam varyansın % 52,8'ini açıklayan ve 3 faktörden oluşan bir yapıya sahip olduğu anlaşılmıştır. Analizin sonucunda öz yeterlik maddelerinin, özdeğeri 1'den büyük olan 3 faktör altında toplandığını görülmüştür. Ölçeğin tamamına ilişkin *Cronbach Alfa değeri* .69 olarak hesaplanmıştır.

Yazma Öz Yeterlik Ölçeğinin Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) Geçerlik Çalışması Bulguları

Ölçeğin, yapı geçerliği faktör analizi ile test edilmiştir. Verilerin faktör analizine uygun olup olmadığını gösteren Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett testlerinin sonuçları Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Yazma Öz Yeterlik Ölçeğine İlişkin KMO ve Bartlett Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Uyum Ölçüsü		,77
Bartlett Küresellik Testi	X ²	466,401
	Sd	45
	p	,000

p<0.01

Tablo 1'de görüldüğü üzere, hesaplanan KMO uyum ölçüsü değeri 0,77'dir. Aynı veriler için hesaplanan Bartlett Küresellik Testi 466,401 olup 0,01 düzeyinde manidardır

(X²₄₅=466,401). Bu değerler verilerin faktör analizine tabi tutulabileceğini göstermektedir. Temel bileşenler analizi kullanılarak yapılan faktör analizi sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Yazma Öz Yeterlik Ölçeği Faktör Özdeğerleri ve Açıklama Varyansları

Faktör	Başlangıç Özdeğer			Döndürme Sonrası Toplam		
	Toplam	Vary %	Küm %	Toplam	Vary %	Küm %
1	2,794	27,936	27,936	1,810	18,104	18,104
2	1,259	12,587	40,524	1,769	17,688	35,792
3	1,113	11,126	52,800	1,586	15,858	52,800

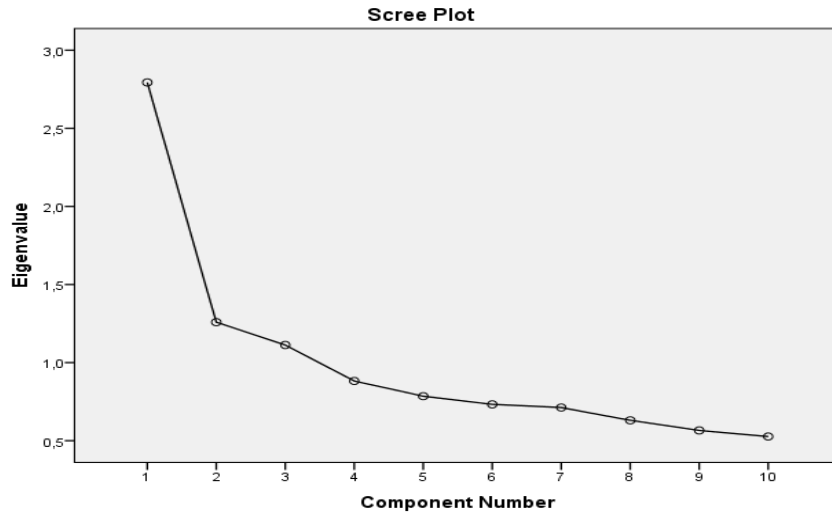
Tablo 2'de görüldüğü üzere, yapılan faktör analizi sonucunda öz değeri 1'den büyük 3 faktör ortaya çıkmıştır. Bu üç faktörün açıkladığı varyans, toplam varyansın % 52,8'dir. Başlangıç öz değerleri dikkate alındığında, birinci faktöre ait öz değerin 2,79; ikinci

faktöre ait öz değerin 1,25 ve üçüncü faktöre ait öz değerin 1,11 olduğu görülmektedir. Bu değerlerin 1'den büyük olmasından dolayı yapı 3 faktör olarak ifade edilmektedir. Ölçeğin 3 faktörde açıkladığı toplam varyansın %52,8 olduğu ve bunun kabul edilebilir dü-

zeyde açıklama varyansına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Döndürme öncesi ve döndürme sonrası faktörlerin açıkladıkları toplam varyans değeri değişmemiştir.

Şekil 1'de yer alan Scree-Plot grafiği incelendiğinde ölçeğin 3 büyük kırılma nokta-

sı gösterdiği görülmektedir. Diğer kırılma noktaları, özdeğeri 1'den küçük olması nedeniyle dikkate alınmamıştır. Bu yüzden özdeğeri 1'den büyük sadece 3 kırılma noktasının olduğu ve ölçeğin 3 faktörde ele alındığı bu grafikte de ifade edilmeye çalışılmıştır.

Şekil 1. Özyeterlik Ölçeğine İlişkin Scree-Plot Grafiği

Yazma öz yeterlik ölçeğinde yer alan maddelerin sahip oldukları madde yük değer-

leri Tablo 3'te gösterilmektedir.

Tablo 3. Faktörlere Ait Maddeler ve Madde Yük Değerleri Yükleri

Madde No	Maddeler	1.Faktör	2.Faktör	3.Faktör
5	Yazı yazmada başarılıyım	.538		
11	Yazı yazmak benim için zor bir etkinliktir.	.592		
21	Yazı yazmak benim için kolay bir etkinliktir.	.515		
2	Yazı yazmaya başlamadan önce yazacaklarımı zihnimde tasarlayabilirim.		.508	
10	Yazı yazmaya başlamadan önce konuyla ilgili araştırma yapabilirim.		.425	
14	Yazdığım bir metnin hangi metin türünde olduğunu belirleyebilirim.		.592	
12	İyi bildiğim bir konuda rahatlıkla yazabilirim.			.529
15	Başkalarından yardım almadan bir yazıyı tamamlayabilirim.			.436
19	Yeni öğrendiğim kelimeleri yazdığım metinlerde kullanabilirim.			.517

20	Okuduğum bir metnin ya da kitabın özetini yazabilirim.	.602
Açıklanan toplam varyans:		52.8

**p<.01

Tablo 3 incelendiğinde 5, 11 ve 21. maddelerin birinci faktörde; 2, 10 ve 14. maddelerin ikinci faktörde 12, 15, 19 ve 20. maddelerin ise üçüncü faktörde en yüksek faktör yük değerine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Birinci faktörde maddelerin faktör yüklerine bakıldığında, .51 ile .59 arasında değiştiği, ikinci faktörde .42 ile .59 arasında değerler aldığı, üçüncü faktörde ise .43 ile .60 arasında değerler aldığı görülmektedir. Bu yük değerlerine göre ölçeğin üç faktörlü olduğu ve tüm maddelerin ölçekte yer alabilecek yük değerine sahip olduğu söylenebilir.

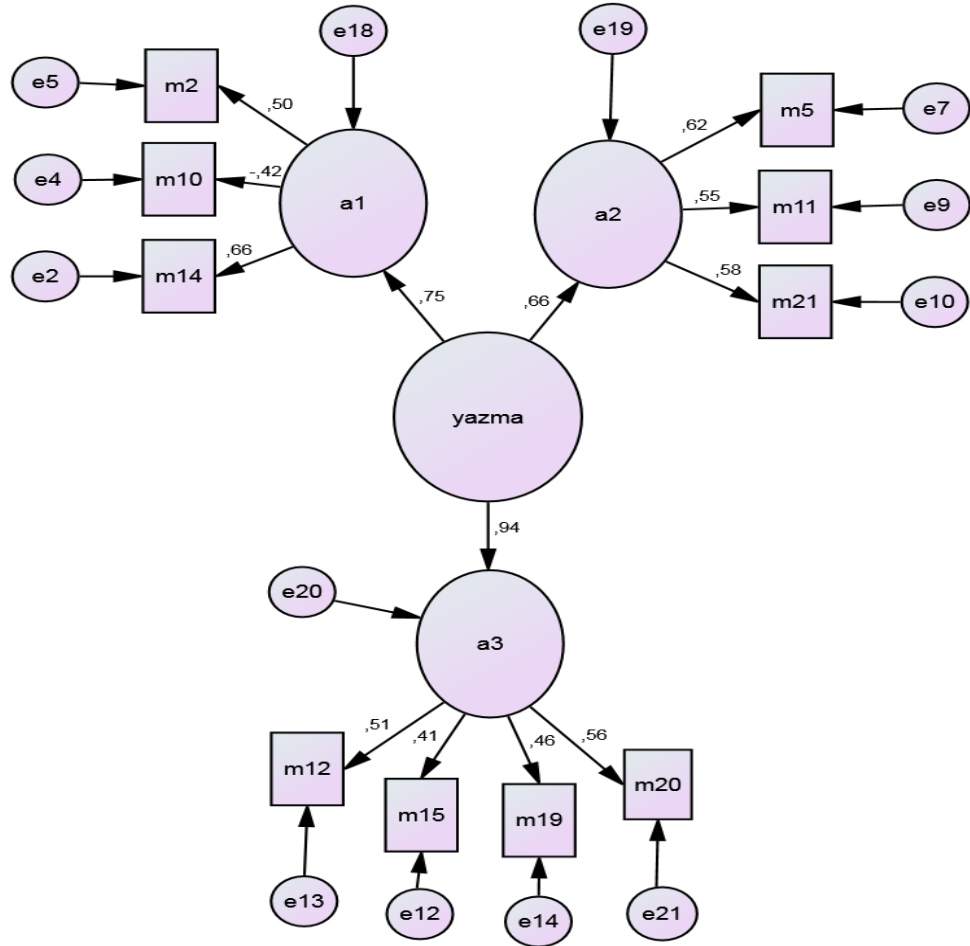
Analizler sonucu ortaya çıkan 3 faktörlü yapı ve faktörler altında yer alan maddeler incelenmiş ve 1. Faktör: Yazmada yetkinlik, 2.Faktör: Planlı yazma ve 3. Faktör: Ba-

ğımsız yazma olarak isimlendirilmiştir.

Yazma Öz Yeterlik Ölçeğinin Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) Bulguları

Öz yeterlik ölçeğinin 3 faktör ve 10 maddelik yapısının doğrulanıp doğrulanmadığı doğrulamalı faktör analizi (DFA) ile incelenmiştir.

Ölçeğin 3 faktör ve 10 maddelik yapısının doğrulanıp doğrulanmadığını değerlendirmek amacıyla DFA uygulanmıştır. Uygulanan ilk DFA'da istatistiksel olarak anlamlı olmayan t değerine sahip maddeler incelenmiştir. Bu incelemeye göre anlamlı olmayan t değerine sahip hiçbir maddeye rastlanmamıştır. Elde edilen path diyagramı Şekil 2'de belirtilmiştir.

Şekil 2. Doğrulayıcı Faktör Analizi Path Diyagramı

DFA'da modelin geçerliliğini değerlendirmek için çok sayıda uyum indeksi kullanılmaktadır. Bu çalışmada Ki-Kare Uyum Testi (Chi-Square Goodness, χ^2), Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation, RMSEA), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index, CFI), İyi Uyum İndeksi (Goodness of Fit Index, GFI) ve Düzenlenmiş İyi Uyum İndeksi (Adjusted Goodness of Fit Index, AGFI) indekslerine bakılmıştır.

DFA'dan elde edilen bulgular üç faktörlü bu yapının ($CMIN/DF = 2.14$; $GFI=.964$; $AGFI=.938$; $CFI = .914$; $RMR = .014$; $RMSEA = .057$) yeterli uyum indekslerine sahip oldu-

ğunu göstermiştir. DFA ile hesaplanan uyum istatistikleri dikkate alındığında, ölçeğin AFA ile belirlenen üç faktörlü yapısının toplanan verilerle genel olarak mükemmel uyum sağladığı söylenebilir. Ayrıca DFA sonucunda hiçbir modifikasyon önerisi olmamıştır. Bu sonuçlara dayanarak, ölçeğin ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin yazma öz yeterliklerini ölçmek amacıyla kullanılacak geçerli ve güvenilir ölçüm yaptığı düşünülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Alanyazın incelendiğinde yazma öz yeterlik inançlarının ve yazma performanslarının birbiriyle ilişkili olduğunu gösteren birçok çalışma (Meier vd. 1984; McCarthy

vd. 1985; Schunk & Swartz, 1993; Wachholz & Etheridge, 1996; Williams, 2012; Troia vd. 2013; Chea & Shumow, 2014) mevcuttur. Yapılan çalışmalardan bazıları (Zimmerman & Bandura, 1994; Pajares vd. 1999; Pajares, 2003; Akar, 2008; Özonat, 2015) yazma öz yeterliğinin, motivasyon, cinsiyet, farkındalık gibi değişkenlerle olan ilişkisini ortaya koymaktadır. Türkiye’de ise Demir (2014), Şengül (2013) ve Büyükkiz (2012) tarafından geliştirilen ya da uyarlanan yazma öz yeterlik ölçekleri alanyazında yer almaktadır. Özellikle İlkokul Türkçe Öğretim Programı’ndaki yazma kazanımlarını dikkate alan ve ilkokula devam eden 6-10 yaş grubu öğrencilerin yazma öz yeterliklerini kapsayan öz yeterlik ölçeği olmadığı anlaşılmaktadır. Bu noktadan hareketle ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerine yönelik hazırlanan Yazma Öz Yeterlik Ölçeği’nin (YÖYÖ) psikometrik özelliklerinin belirlenmesi için bu araştırma gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sürecinde yapılan analizler sonucunda 3 boyutlu ve 10 maddeden oluşan bir ölçek elde edilmiştir. Yazma Öz Yeterlik Ölçeği (YÖYÖ) ile ilkokul öğrencilerinin yazı yazma becerilerine ve öz yeterliğe yönelik çalışma ve değerlendirme yapmak isteyen araştırmacılara işlevsel ve kullanımı kolay bir ölçek hazırlanmıştır. Ölçeğe ilişkin yapılan istatistik analizler sonucunda ölçeğin geçerli ve güvenilir ölçüm yaptığını belirtmek mümkündür.

Ölçeğin eğitim ve öğretim sürecinde yazma becerisinin geliştirilmesiyle ilgili yapılabilecek çalışmalarda da kullanılabileceğine inanılmaktadır. Araştırmanın sadece Ankara il merkezinde yapılmış olması bir sınırlılık olarak değerlendirilebilir. Gelecekte yapılacak araştırmalarda ölçeğin, farklı sosyo-ekonomik düzeylerde daha fazla ilkokul öğrencisinin katıldığı farklı çalışma gruplarıyla yapılması önerilmektedir. Buna ek olarak ilkokul öğrencilerinin yazı yazma öz yeterliklerinin diğer psikolojik etkenler ve dil becerileriyle olan ilişkisini ortaya çıkarmak amacıyla yeni araştırmalar tasarlanabilir.

KAYNAKÇA

- Akar, C. (2008). Öz-Yeterlik İnancı ve İlkokul Yazmaya Etkisi, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1/2, 185-198. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/usaksosbil/article/view/5000035981/5000034903> adresinden 15.2.2016 tarihinde erişildi.
- Akkoyunlu, B., Orhan, F. & Umay, A. (2005). Bilgisayar Öğretmenleri İçin Bilgisayar Öğretmenliği Öz Yeterlik Ölçeği Geliştirme Çalışması, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29/29, 1-8. dergipark.ulakbim.gov.tr adresinden 20.02.2016 tarihinde erişildi.
- Aliyev, R. (2015). Eğitim Psikolojisi (Editör: Ş. Işık) içinde, *Sosyal Bilişsel Öğrenme* (ss.413-437), 3. Baskı . Ankara: Pegem Akademi
- Bandura, A. (1977).Self-efficacy: Toward A Unifying Theory Of Behavioral Change, *Psychological Review*, 84, 191-215.
- Bozgeyikli, H. (2005). *Mesleki Grup Rehberliğinin İlköğretim 8.Sınıf Öğrencilerinin Meslek Kararı Vermede Kendilerini Yetkin Görme Düzeylerine Etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Burger, J. (2006). *Kişilik*. (Çeviren: İnan Deniz Erguvan Sarıoğlu), İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Büyükkiz, K. K. (2012). Türkçeyi İkinci Dil Olarak Öğrenen Yabancılar İçin Yazma Becerisi Öz Yeterlilik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlilik ve Güvenilirlik çalışması, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9/12, 69-80.
- Chea, S. & Shumow, L. (2014). The Relationships Among Writing Self-Efficacy, Writing Goal Orientation, And Writing Achievement, *Language Education in Asia*, 5/2, 253-269. www.researchgate.net/publication/309242143 adresinden 09.12.2016 tarihinde erişildi.

- Demir, T. (2011). *İlköğretim Öğrencilerinin Yaratıcı Yazma Becerileri ile Yazma Öz Yeterlik Algısı ve Başarı Amaç Yönelimi Türleri İlişkisinin Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demir, T. (2014). Yazma Öz Yeterlik Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *E-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1/2, 28-35. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/kafka-segt/article/viewFile/5000098977/5000092244> adresinden 14.05.2016 tarihinde erişildi.
- Güneş, F. (2013). *Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller*, Ankara: Pegem A Yayınları.
- Hoy, A., W. (2015). *Eğitim Psikolojisi* (Çeviren: Duygu Özen), İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Jalaluddin, I., Paramasivam, S., Husain, S. & Bakar, R.A. (2015). The Consistency Between Writing Self-Efficacy And Writing Performance, *Journal of Language Teaching and Research*, 6/3, 545-552. <http://www.academypublication.com/ojs/index.php/jltr/article/view/jltr0603545552> adresinden 15.08.2016 tarihinde erişildi.
- Kurbanoglu, S. S. (2004). Öz-Yeterlik İnancı ve Bilgi Profesyonelleri İçin Önemi, *Bilgi Dünyası*, 5/2, 137-152. <http://bd.org.tr/index.php/bd/article/viewFile/264/256> adresinden 09.12.2015 tarihinde erişildi.
- McCarthy, P., Meier, S. & Rinderer, R. (1985). Self-Efficacy And Writing: A Different View Of Self-Evaluation, *College Composition And Communication*, 36/4, 465-471. <http://rhetowriters.com/1102sum14/w-p-con-tent/uploads/2014/07/McCarthy.pdf> adresinden 25.10.2016 tarihinde erişildi.
- Meier, S., McCarthy, P. R. & Schmeck, R. R. (1984). Validity Of Self-Efficacy As A Predictor Of Writing Performance, *Cognitive Therapy And Research*, 8/2, 107-120. <https://link.springer.com/article/10.1007/BF01173038> adresinden 15.05.2016 tarihinde erişildi.
- Özdemir, C. & Erdoğan, T. (2017). Sınıf Öğretmeni Adaylarının İlkokuma ve Yazma Öğretimine İlişkin Öz Yeterlik İnançlarının Belirlenmesi, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17/1, 314-331.
- Özonat, Z. (2015). Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Yazma Öz Yeterlik Algıları, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ERZSOSDER)*, ÖS-II, 207-220. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/erziso-sbil/article/view/5000163341/5000147240> adresinden 07.06.2016 tarihinde erişildi.
- Pajares, F. (2003). Self-Efficacy Beliefs, Motivation, And Achievement In Writing: A Review Of The Literature, *Reading & Writing Quarterly*, 19/2, 139-158. <https://www.uky.edu/~eushe2/Pajares> adresinden 20.12.2014 tarihinde erişildi.
- Pajares, F., Miller, M. D. & Johnson, M. J. (1999). Gender Differences In Writing Self-Beliefs Of Elementary School Students, *Journal of Educational Psychology*, 91, 50-61.
- Pintrich, P. R. (1999). The Role Of Motivation In Promoting And Sustaining Self-Regulated Learning. *International Journal of Educational Research*, 31, 459-470.
- Pintrich, P. R. & De Groot, E.V. (1990). Motivational And Self-Regulated Learning Components Of Classroom Academic Performance, *Journal of Educational*

- Psychology*, 82, 33-40.
- Santrock, J. W. (2011). *Yaşam Boyu Gelişim* (Çeviren:Edt: G. Yüksel), Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Schunk, D. H. (2012). *Learning Theories: An Educational Perspective* (6. Baskı). Boston: Pearson.
- Schunk, D. H.& Swartz, C. W. (1993). Goals And Progress Feedback: Effects On Self-Efficacy And Writing Achievement, *Contemporary Educational Psychology*, 18/3, 337-354.
- Şengül, M. (2013). Ortaokul Öğrencilerine Yönelik "Yazma Öz Yeterlikleri Ölçeği" Geliştirme Çalışması, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 171/171, 81-94.
- Tok, M. & Ünlü, S.(2014).Yazma Becerisi Sorunlarının İlkokul, Ortaokul ve Lise Öğretmenlerinin Görüşleri Doğrultusunda Karşılaştırılmalı Olarak Değerlendirilmesi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13/50, 73-95.
- Troia, G. A. & Graham, S. (2003). The Consultant's Corner:"Effective Writing Instruction Across The Grades: What Every Educational Consultant Should Know", *Journal Of Educational And Psychological Consultation*, 14/1, 75-89. http://www.writing.ucsb.edu/wrconf08/Pdf_Articles/TroiaArticle.pdf adresinden 10.03.2016 tarihinde erişildi.
- Troia, G. A., Harbaugh, A. G., Shankland, R. K., Wolbers, K. A. & Lawrence, A. M. (2013). Relationships Between Writing Motivation, Writing Activity And Writing Performance: Effects Of Grade, Sex and Ability, *Reading and Writing*, 26/1, 17-44.
- www.researchgate.net/profile/Gary_Troia adresinden 18.12.2016 tarihinde erişildi.
- Wachholz, P. B. & Etheridge, C. P. (1996). Speaking for Themselves: Writing Self-Efficacy, *Psychologist*, 44, 1175-1184. [http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download](http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?cid=11111111) adresinden 15.04.2015 tarihinde erişildi.
- Williams, H. M. (2012). *Third Grade Students' Writing Attitudes, Self-Efficacy Beliefs and Achievement*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. University of Maryland.
- Yurdugül, H. (2005). Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Kapsam Geçerliliği İçin Kapsam Geçerlik İndekslerinin Kullanılması, *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, 28-30 Eylül 2005, Denizli: Pamukkale Üniversitesi. <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~yurdugul/3/indir/PamukkaleBildiri.pdf> adresinden 16.01.2015 tarihinde erişildi.
- Zimmerman, B. J. & Bandura, A. (1994). Impact Of Self-Regulatory Influences On Writing Course Attainment, *American Educational Research Journal*, 31/4, 845-862. <https://www.uky.edu/~eushe2/Bandura/Bandura1994AERJ.pdf> adresinden 06.04.2015 tarihinde erişildi.
- Zimmerman, B. J. (1995). Self-efficacy and Educational Development, (Editör: A. Bandura) içinde, *Self-Efficacy In Changing Societies* (ss.202-231), Cambridge: Cambridge University Press.

E K 1- İlkokul Öğrencileri İçin Yazma Öz Yeterlik Ölçeği

1-Yazı yazmada başarılıyım.

		
Bana Uygun	Bana Biraz Uygun	Bana Hiç Uygun Değil

2.Yazı yazmak benim için zor bir etkinliktir.

		
Bana Uygun	Bana Biraz Uygun	Bana Hiç Uygun Değil

3.Yazı yazmak benim için kolay bir etkinliktir.

		
Bana Uygun	Bana Biraz Uygun	Bana Hiç Uygun Değil

4.Yeni öğrendiğim kelimeleri yazdığım metinlerde kullanabilirim.

		
Bana Uygun	Bana Biraz Uygun	Bana Hiç Uygun Değil

5.Yazı yazmaya başlamadan önce yazacaklarımı zihnimde tasarlayabilirim.

		
Bana Uygun	Bana Biraz Uygun	Bana Hiç Uygun Değil

6.Yazı yazmaya başlamadan önce konuyla ilgili araştırma yapabilirim.

		
Bana Uygun	Bana Biraz Uygun	Bana Hiç Uygun Değil

7.Yazdığım bir metnin hangi metin türünde olacağını belirleyebilirim.

		
Bana Uygun	Bana Biraz Uygun	Bana Hiç Uygun Değil

8.Okuduğum bir metnin ya da kitabın özetini yazabilirim.

		
Bana Uygun	Bana Biraz Uygun	Bana Hiç Uygun Değil

9.İyi bildiğim bir konuda rahatlıkla yazabilirim.

		
Bana Uygun	Bana Biraz Uygun	Bana Hiç Uygun Değil

10.Başkalarından yardım almadan bir yazıyı tamamlayabilirim.

		
Bana Uygun	Bana Biraz Uygun	Bana Hiç Uygun Değil